

INCIPIT ALTER

De miraculis quæ gesta sunt apud Memoriam S. Goaris, ex quo ecclesia ejus ædificari cæpta est feliciter.

Auctoris Prologus. Scriptionis hujus auctoritas.

1. Explicitis jam quæ de Vita et Actibus B. Goaris scripturæ a majoribus utcumque mandata reperi, quæque hortatu vestro, pater in omnibus amplectende, ut potui corrigere studui, aggrediendum mihi novum opus video; ut, quemadmodum in prioris libelli præfatione promisi, ea quæ de miraculis apud sacratissimam memoriam supradicti confessoris divinitus gestis a fidelibus didici, memorizæ posterorum scribendo proponere debeam. Quippe quæ tam esse clara pervideam, ut quod hæcenus præter paucissimos quos eis interesse vel ab his qui interfuerint audisse contigit, reliquis a omnino latuerunt, non levi culpæ deputandum crederem, nisi hanc scriptorum excusaret inopia, et usus ille qui quorundam desidia et torpore surrepsit, quo negligentius divina opera suspicere et beneficia nostris concessa temporibus ut levia parvi pendere consuevimus. Ego vero in his describendis fidem eorum qui hæc mihi retulere plenissime subsequens, ea tantummodo comprehendam quæ vel præsentibus se ipsi vidisse, vel ab eis qui viderint accepisse confirmant. Quamquam ea quoque tot sint ac tanta, ut si omnia litteris tradere cupiam, modum ne videam justivoluntatis excessurum. Unde æstimare facile possumus, quanta illa fuerint, quæ per longa retro temporum spatia geri meritis ejus viri et virtute potuerint, cum in tantam excreverint quantitatem quæ ab annis plus minus septem et septuaginta gesta et ad nostram notitiam perlata noscuntur. Neque enim credibile est sancti viri merita in exhibitione miraculorum nostris primum diebus cæpisse clarescere, et non etiam priori tempore eadem quæ nunc conferuntur credentibus et devotis per illum beneficia esse collata, tametsi ea quæ posteris scripto traderent defuere. Id etiam cunctos in quorum hæc manus venient scire velim, me in horum assertione non quibuslibet fidem accommodasse, sed viris fide dignis, et de quorum veraci relatione vos ipsi, venerabilis pater, arbiter fueritis, præcipueque Herirado, vestræ congregationis monacho atque presbytero, et Theodrado, cellæ S. Goaris clerico, qui et ævo jam maturiores essent, et a puero circa locum ipsum diversati fuissent.

I. — DE TRANSLATIONE CORPORIS SANCTI GOARIS.

Cella S. Goaris Asuero, Prumiensi abbati a Pippino tribuitur. Ecclesia non sine miraculo instauratur.

2 Sed ut ad narrationem veniam, cella S. Goaris

* Ciceroniana plane oratio, in scholis alioqui ferula castiganda.

A post multos quam ipse decesserat annos, cum in ea jam clerici qui divina officia agerent alendi stipendiis ecclesiz haberentur, et populi frequentia major in dies exresceret, a religioso Francorum principe Pippino, patre augustæ memoriæ imperatoris Caroli, venerabili Asuero, qui tum monasterio Prumiæ quod tertius nunc ab illo, pater optime, regitis, primus præerat, est commissa, ut ejus studio et locus melioraretur, et qui in ipso degerent clerici in religionis cultu et studio docerentur. Quam ille susceptam omninisu excolere ac nobilitate desiderans, basilicam supra corpus viri sancti ædificare cæpit, quæ et amplitudine sui populo recipiendo sufficeret, et decore congruentior meritis B. confessoris existeret. Quippe prius ibi duæ ecclesiz non multo a se spatio distantes erant, quarum quæ situ minor erat, corpus venerabile in terræ sinu continere credebatur, sed locus ipse sepulcri incertus omnibus erat. Ea in sui integritate relicta, fundamentis per circuitum jactis, hanc quæ nunc usque manet suprascriptus abba construxit, nec prior est ante diruta, quam omne presentis ædificium completeretur. Quo in tempore rem miram qui bene noverunt provenisse testantur: quod donec ædificata est basilica omnis, nihil aqua penitus ex imbribus tametsi copiosissimis id omne loci spatium sit delapsum; sed cum forte pluviz fierent, ad medium Rheni spatium et cacumen montis per circuitum pluvia decidens, reliquum quod intererat intactum penitus relinquebat. Ita divino miraculo palam fiebat, quam gratum illud ædificii opus superno respectui foret, cujus instantiam iurbes aliquatenus impedire prohibebantur.

3. *Ecclesia dedicatur.* Perfecta basilica, ubi jam tempus quo divino nomini esset consecranda successit, missi sunt ab excellentissimo principe Carolo Lul. [Lullus] Mogontiæ archiepiscopus, vir ex Anglorum gente moribus et vita laudabilis, Basinus Nemeti quæ civitas nunc Spira vocatur, et Mebingodus urbis quæ trans Rhenum sita sermone barbaro *Wirziburg* appellatur, episcopi, qui omnes a B. Bonifacio pontifice et martyre fuerant ordinati; ut per eos et ecclesia consecrari, et corpus viri beatissimi in eum quo nunc situm est locum transferri deberet.

D *Reliquia S. Goaris triduo jejunio et oratione queruntur. Inventæ, clericum manu devilem curant.*

4. Ventum erat ad locum et consecrata domo translatio corporis parabatur, aderat Asuero abba

cum monachis nonnullis, et infinitum vulgus undecunque confluerat. Visum est episcopis triduo prius jejunio Domini voluntatem quaerendam, et sic ad levandas reliquias corporis accedendum. Eo igitur ab omnibus devote peracto Lul. archiepiscopus in antiqua aede suos fodere praecipit, uti repente reliquiae venerabiles levari transportarique deberent. Sed cum omne ejus solum defossum pertentatumque esset, nec tamen ejus qui quaerebatur thesauri aliquod repertum indicium, turbatus episcopus ex abbate quaerit, si in loco aliqui qui Deo servirent clerici haberentur. Cum ille sex esse tantummodo respondisset, eos ad se pontifex accitos hortatur, uti pro inveniendae patroni sui corpore divinae misericordiae supplicarent; alios qui aderant in sua ad tempus se recipere mandans, ipse cum abbate et coepiscopis ad convivendum abscessit. Tum qui remanserant clerici sollicitè Christum rogare, ut ubinam venerandae reliquiae conditae laterent reperire valerent. Erat inter alios quidam Madalherus nomine clericus manu dextera gressuque debilis. Is correpto ligone simpliciter: Nunc, inquit, si Deus volet, ubi meus dominus situs sit, palam erit, Confestimque extra spatium illius antiquae aedis progressus; et non longe ab orientali ejus pariete terram ligone percussit, laterem ictu motum levavit; quo levato et modico foramine patefacto, debilem manum adhibuit, et holosericam vestem, qua infra septum latericio pariete structum sarcophagum corporis tegebatur comprehensam traxit, moxque manus ejus antehac debilis sanitati est restituta. Maque festine detecto sarcophago, et ad rem novam signorum commotione episcopis et populo convocatis, omnibusque qui aderant Deo laudes et gratias referentibus, corpus viri sancti intra sarcophagum in locello plumbeo repertum est. Quod illico levatum, atque in feretro compositum, ex eo loco ad oratorium B. Mariae, quod ex antiquo in vicino situm erat, sublatum est, referendum paulo post spectante populo in aedis novae locum ei recipiendo paratum.

5. *Reliquiae, primo immobiles, in novam ecclesiam deferuntur.* — Visum deinde episcopis est, ut quoniam propter angustias loci (nam ex altera parte Rheno flumine, ex altera monte altissimo cingitur) vulgus omne coire in unum non poterat, in longum circa radices montis diffunderetur; et ita reliquiae venerandae, propter frequentiam et desiderium multitudinis paulo longius exportatae per superiorem viam quae circa radices montis deducit, in ecclesiam novam revocarentur. Hoc prolato consilio, cum levare feretrum episcopi voluissent, ita est praegravatum ut moveri omnino non posset. Hinc omnibus suspensis diutissime et haerentibus, archiepiscopus, Deo ut post claruit inspiratus, alloquitur plebem, beatum Goarem quoad vixerit inanem gloriam mundi, plaususque hominum et favores, ut rem fragilem et caducam amore honorum perennium contempsisse; ea ipsa nihilominus eum post obitum quoque contemnere. Proinde oportere corpus ejus simplici-

A ter et cum humili devotione levatum ab ipsa ecclesia in novam domum per illud quod intererat spatium reportari, neque ad vulgi favorem longius ut statuerant circumduci. Vix pontifex verba finierat, et motum continuo feretrum tanta facilitate levatum est, ac si oneris aliquid habuisset nunquam; relataeque in aedem novam per episcopos et abbatem reliquiae venerabiles, in eo quo nunc coluntur loco summo honore sunt et reverentia conditae; denique pallium quod supra sarcophagum repertum supra diximus, hodieque super altare ecclesiae incorruptum perseverat. Sic per longioris aevi tempora vestis illius integra manet, cujus apud Deum merita semper indefecta perdurant. Consummata in omni opere sua basilica, et memoria sancti viri ut oportebat ornata, ceperunt miracula ibi beneficiaque divina subinde cumulari: de quibus hinc aliqua si possim tentabo perstringere, quid sub quo gestum fuerit abbate ordine servato commemorans.

II. — MIRACULA FACTA TEMPORE ASUERI ABBATIS.

De vino quod excrevit in cupa.

6. Asueri qui primus cœnobio Prumiæ praefuit tempore forte accidit, ut assolet ex terrae sterilitate, minorem in Gallicis regionibus vini copiam provenisse. Jamque novae vindemiae tempora propinquabant, et clericis in cella viri sancti degentibus, una solummodo vini cupa supererat. Ea cum coepisset expendi, et quotidie cum eisdem clericis, tum hospitibus quorum ibi frequentia non minima semper existit, ex ea pocula praebentur, spatio novem sive octo dierum transacto, cum vix media ejus parte vel tertia vinum contineri putaretur, repente in ea ad summum usque repertum est excrevisse, ut subjacens quoque pavementum vinum excrescente fuerit madefactum. Et merito quoniam vir beatus hospitalitatem proprie et sincere quoad vixit exercuit, actum est, ne vel ipsis servientibus, vel hospitibus qui supervenirent unde vinum ministraretur deesset.

De vino quod aperto cupae cuniculo mansit.

7. Et ut miraculum simile subdam: quodam tempore cum cellerarius loci nomine Horduinus immovente jam noctis quiete, vinum de cupa quadam hausisset, contigit ut cupae cuniculum aliud forte medians infirme clauderet et abiret. Cumque sequenti die regressus ad eandem cupam venisset, cuniculum quidem apertum invenit, et ante illum ductam aranei telam; sed ita vinum in cupa steterat, ut ne unius quidem guttae de ea lapsae indicium in pavimento reperiri valeret.

De servo Widonis cujusdam claudo et sanato.

8. Per idem tempus cum ad locum Widonis cujusdam de nobilibus servus claudicans advenisset et meritis sancti viri sanatus, ecclesiastico se servitio permittente suo domino mancipavit, ac non post multum temporis presbyter factus adhuc cum hæc scribebantur in hac vita supererat.

De quodam Freulfo mente capto.

9. Sub eodem Asuero quidam major regis villa

quæ non longe posita Wasalia dicitur, Frecholfus, A stultissimo, imo superbissimo animo loci venerandi, nominis mente captus, cum esset a suis ad venerandam memoriam deductus, mentis sanitatem recepit.

De Waltario homine nobili dæmoniaco.

10. Waltarius quidam, homo secundum sæculum nobilis, qui nunc usque superest, cum vexationem gravissimam pateretur, et indubie spiritu dæmonico ageretur, insutus corio ad venerabilem tumulum est deportatus; ubi cum aliquandiu jacuisset, protensis manibus, seipsum suaque omnia sancto Goari magnæ vocis professione subjecti, et optimam insuper vineam dedit, quæ nunc usque in ejusdem Cellæ possessione perdurat; continuoque ea quam diutissime passus fuerat amentia caruit. Is hodieque licet in libertate propria maneat, et interdum avaritiæ æstu succensus (ut a multis incusatur) aliena quoque diripiat, servum se tamen sancti Goaris, et ab eo sanatum esse voce liberrima protestatur.

De Reginario ejusdem Waltarii patruo pro superbia punito.

11. Ejusdem Waltarii patruus nomine Reginarius, homo licet nobilis, moribus tamen et actu crudelitati atque avaritiæ subditus, cum locum sanctum sperneret, et omnes Romanæ a nationis ac linguæ homines ita quodam gentilitio odio execraretur, ut ne videre quidem eorum aliquem æquanimiter vellet, ac si quos forte ex eadem familia comprehendere potuisset, crudeliter nonnunquam afficeret; cumque eodem stulto odio et animo barbaro venerabilem Asuerum, ejusque nonnullos monachos detestaretur, casu ipso abbate in cella degente per locum coactus est itineris necessitate transire; et cum jam ecclesiæ propinquasset, rogat servum qui comitabatur, ut si possit ea se via ducat; qua conspectum basilicæ Goaris Romanorumque hominum, Asueri scilicet abbatis et ejus comitum præsentiam valeat declinare; tanta ejus animum innata ex feritate barbarica stoliditas apprehenderat, ut ne in transitu quidem Romanæ linguæ vel gentis homines et ipsos quoque bonos viros ac nobiles libenter aspicere posset. Promittit servus se posse quod petebatur implere. Ut ergo itineris aliquantulum confecerunt et ad ipsum monasterii basilicæque locum perventum est, monet dominum servus, si conspectus eorum quos horreat vitare velit, brevissimo tempore pallio caput operiat. Ille cum e vestigio quod monebatur implesset, et extra loci spatium processisset: Modo, inquit servus, retro cave respicias, nam aliter eorum quos ut posses declinare petisti, conspicias neminem. Vix ea servus impleverat, confestimque et sub eodem pene momento prædictum reginarium ventris apprehendit effusio, nec magna mora secuta post paucissimos dies vitam finivit. Ita qui

* Id est Gallicanæ: nam Gallos antiquis Romanos dictos non semel observavimus. Et Lutzeburgum oppidam, cui finitimi sunt Trevirenses Galliarum Belgicæ populi, Augusta Romanorum a Ptolomeo appellatur.

De piscibus in festivitate S. Goaris divinitus datis.

12. Cum ad festivitatem sancti Goaris quodam anno ex monasterio Prumia Asuerus abbas venisset, unaque ex monachis nonnulli, accidit ut propter Rheni fluminis inundationem pisces qui abbati et fratribus possent ministrari deessent. Cumque jam ipse solemnitatis dies illuxisset, et ante ecclesiam mane pauci e fratribus residerent, Ansegilus quidam bonæ vitæ monachus una residens per jocum locutus ait: O beate Goar, ecce quam bonus es mercedis recompensator, nos tibi servimus, et in vigiliis atque psalmodia tuæ festivitatis gratia laboramus; hodie ne unum quidem nobis quo reficiamur pisciculum præbes. Vix hæc ille verba finierat, et non post longum temporis intervallum in vasis ex vinivine salicium ad piscandum paratis, quæ nuper a piscatore de quadam arbore in præripio b fluminis suspensa, exescente postea flumine in aqua remanserant, duo non modici pisces, quos vulgo selures dicimus, reperti sunt, atque in præsentiam fratrum eo quo considerant loco delati. Hoc autem pisce causa infirmitatis abbas non utebatur. Tum ille qui et prius: Pro nobis, inquit, nunc bene egisti pisces nostræ refectioi providens, sed illum senem abbatem tuum negligere non debes; non enim is ille poterit uli. Hæc monachus: et modico tempore lapsa, cum a molendino farinam navicula pistore deveheret, piscis quem lucium vocamus, navem saltu ingressus comprehensus est a pistore, et in consessu monachorum (necdum quippe de loco surrexerant) expositus. Nunc, inquit monachus, integrum munus, beate Goar, implesti, cum et nobis et seni tuo alimenta congrua providisti. Res mira ludentis potius quam rogantis voces tam facile exauditas! sed hæc meritis beati confessoris non sunt dissimilia: quoniam qui in carne vivens indigentibus sua pro Christo tribuerat, et hospitium refectioemque gratam semper habuerat, merito post obitum quoque potuit sibi servientibus talia procurare. Nam quantum apud divina judicia meritum habeat virtus hospitalitatis quam vir beatus singulariter dum vixit excoluit, quantumque reverentiæ loco illi in quo beata ejus membra quiescant sit omni tempore dependendum, testantur ea quæ vel illum frequentantes divino beneficio consequuntur, vel negligentes et aliqua dissimulatione prætereuntes divino nihilominus judicio patiuntur; quod ipsum manifestius exempla subjecta monstrabunt.

b Il est in loco ripæ proximo: quo vocabulo usus est Odo abbas Glannafoliensis in epistola Vitæ S. Mauri abb. præmissa: et Wandalbertus iterum cap. 11 et 28.

De Herwino comite flagello divino communito.

13. Comes quidam nomine Heriwinus, cum per locum transiens declinasset, et licet a suis ut oraret admonitus pro festinantia itineris distulisset, non longe profectus de equo cecidit, gravissimoque lapsu contritus ad ecclesiam suorum manibus reportatur: illi brevi decumbens, apud memoriam venerandam sanitatis est beneficium assecutus.

De Eufimia abbatissa similiter emendata.

14. Eodem modo abbatissa nobilis ex urbe mediomatricorum Eufimia, cum iter agens illuc devenisset, et nec oratum, ut omnes consueverant descendisset, paulo post de equo cecidit, et effracto crure quæ sponte noluerat ad ecclesiam portatur invita, et sanitatem, quam suo perdiderat, merito beati viri recepit.

De imperatore Carolo ob dissimulationem periclitato.

15. Neque dissimilis meritum ejus potentia in puniendis, monendisque etiam regibus exstitit. Nam Carolus, excellentissimæ memoriæ imperator Augustus, a palatio suo quod in præripiis Rheni fluminis ab ipso constructum *Ingilnheim* dicitur quodam tempore navigabat, in castellum quod situm est super confluentem Mosellæ et Rheni descendere, ibique disponens nocte manere, sequentibus eum in singulis navibus filiis Carolo atque Pippino. Cumque ad monasterium confessoris sancti imperator navigio pervenisset, obvius illi factus abbas Asuerus rogat uti ad beatum Goarem exire et in cella ejus charitatem (ut verbo usitato loquar) facere debeat. Negat suam præsentiam imperator, et post se conversus manu cognominis filio annuit, ut navim ad ecclesiam oraturus egrediatur, ipse proposito tendit itinere. Egresso ad terram Augusti filio, alter ejus filius Pippinus qui post fratrem navi veniebat, putans patris esse navim quam littori videret appulsam, egressus et ipse est, fratrique nesciens in ecclesia sociatus. Ibi quod inter eos graves aliquandiu similitates et inimicitia fuerant, inspirante superna clementia et opitulante confessoris sanctissimi merito, in fraternam concordiam et fœdus amicitia coierunt. Cibo deinde potuque sumpto, alacres et læti ad locum supra nominatum quem cum patre petere cœperant, omnibus sub incolumibus pervenerunt. Imperator vero qui filiis egressis solus cum suis in navi remanserat, cum ad prædictum locum tendere vellet, coorta repente densissima nube et nebulis tenebrosissimis subsecutis, ita in flumine deerravit, ut neque ipse, neque comitum quispiam, sed neque navis gubernator quo tenderent quove navim agerent ullatenus scire, vel videre valerent.

- Sic per reliquum quod supererat diei in pelago fatigati, vix postquam suam culpam imperator agnoscere et beato Goari supplicare cœpit, multa jam die et ingruente nocte in continentem egressi sunt, tribus tamen aut paulo amplius a loco in quem proposuerant egredi millibus, ubi et ea manere nocte non sine rerum necessariorum inopia compulsus est

A imperator. Factoque die punice testatus est, sui esse peccati et meriti quod periclitatus in flumine, quod a commoditate itineris et apparatu regie mansionis sit longissime disparatus; non frustra sibi hæc accidisse, sed beatum Goarem pœnas pro contemptu meritis repetisse, seque supplicia expendisse merentem; vovere se et firmissime polliceri nunquam locum viri sanctissimi ulla quamvis magna itineris festinantia, si ad eum in vicino veniat, declinaturum, quem tali incommodo sit expertus posse de his qui se negligendum putaverint expetere quam voluerit ultionem. His votis ad Cellam viginti libras argenti et palia holoserica duo misit, nec deinceps omni vita sua quod voverat aliqua ex causa neglexit. Denique is qui tum regie navis gubernator fuit nuncusque superest, rei que gestæ indubitabile testimonium perhibet. Nec immerito regum illi fides et devotio subjacet, qui pro Christo non solum magnos et caducas dignitates contempsit; et cum posset, episcopus fieri noluit, potiusque in humili statu manere delegit quam honorum fascibus prægravari. Quamquam in Christianis principibus hæc circa servos Dei affectio tam sit spontanea et devota, quam se noverunt tanto magis Deo gratiores fore, quanto qui ad tempus elevari per tumorem majestatis regie poterant, eligunt servis Christi se mente submittere.

De regina Fastrada ibi sanata.

16. Ejusdem principis conjux Fastrada cum vehementissimo dentium dolore torqueretur, et ad locum ob remedium ejus doloris oratum venisset, continuo ut supplex facta est, incommodo caruit; ob quam rem data est ab imperatore villa quæ Nasonia nuncupatur, et in jure loci hæcenus retinetur.

De eo qui ambulans super glaciem periclitatus est et salvatus.

17. Per idem tempus accidit Rheni fluminis aquam nimio frigore congelascere, ita ut incessus quoque quorum libet animalium et vehiculorum ferre valeret. Erat quidam regie villæ colonus quam supra Wasaliam diximus appellari, cujus vinea haud procul a monasterio vineis B. Goaris cohærebat; et ut nonnunquam evenit, hac ille occasione solebat interdum particulas aliquas earumdem præripere vinearum, et suæ fraude humani ingenii sociare. Is cum die quadam super glaciem fluminis ambularet, et ad ejus medium prope venisset, repente in multiplices partes per latissimum fluminis spatium glacies est resoluta, atque ille glaciei fractæ superincumbens, secundum flumen ferri tremens et anxius cœpit. Erat res summi periculi et desperationis extremæ, hominem in fluminis rapidissimi atque latissimi fragmento glaciei tenuissimæ ferri, nec esse remedii quidquam, quoniam illi, quemadmodum humano auxilio subvenire posset erat omnino nihil. Tum ille cui evadendi periculum nec spes ulla, nec aliquod consilium superesset, divinæ solummodo misericordiæ supplicare, et B. Goaris merita in sui liberationem exposcere, magni-

que vocibus veniam et auxilium flagitare. Ad ultimum cum salutem penitus desperasset, eductam manicam de manu projecit, respiciensque basilicam, vineam suam sancti viri dominio tradidit. Nec mora acta, virtute divina glacies instar naviculæ ad litus evexit hominem, et incolumem in continentem exposuit; qui mox vineam, de qua diximus supra, ecclesiæ mancipavit, in cuius nunc etiam jure perseverat. Sic B. confessoris meritum hominem et pro culpa quemadmodum oportuit castigavit et anxium de periculo mirabiliter eripuit.

De quodam Isanhardo, procuratore villæ regiæ, cæso et sanato.

18. Isanhardus, fisci regii procurator, cum inique multa contra familiam B. Goaris ageret, visitatus ab illo per somnium est, et post increpationem severissime cæsus; ita ut die postero gressu non valens incedere, navi ad ecclesiam duceretur, ubi aliquandiu decubans integram sanitatem excepto genitalium pondere meruit; quæ etiam infirmitas indubitanter causa salutis illi relicta cognoscitur.

Hæc inter alia quæ compendii causa suppressi, temporibus Asueri abbatis divina in loco virtute et confessoris beati merito provenerunt; diebus vero Tancredi, qui Asuero feliciter ex hac vita subtracto in regimine monasterii Prumiæ simulque cellæ S. Goaris successit, hæc quæ superna misericordia tribuente subjicere cupio contigerunt, quæ et illi quibus referentibus horum notitiam attingi maxima ex parte coram positi aspexerunt.

III. — MIRACULA FACTA TEMPORE TANCRADE ABBATIS.

De nimia rivuli exundatione et turriculæ salvatione mirabili.

19. Accidit aliquando ex pluviarum copia subito rivulum quem Woceram nominari in libello priori diximus, adeo exundasse, ut in magnam molem exurgens, obvia quæque non sine periculo et damna multorum eruerit. Quippe cum exundare primo cœpisset, incertum quo obstaculo a cursu suo prohibitus, descendentibus ex concavitate montium aquis in tantum excrevit, ut ad ultimum ruptis obicibus profluens, etiam grandes et firmissimas domos a fundamentis erutas in Rheum vi sua dejecerit. Quo in tempore res miraculo digna provenit: Nam in quadam earum quæ erutæ sunt domorum, turricula de qua signa penderent stabat exstructa, quæ nuncusque tecto ecclesiæ superposita manet; quæ cum multo infirmioris esset structuræ quam domus ipsa in qua parabatur, et aquis supervenientibus ad medium ferme cursus impetum esset obvia facta, penitus tamen illæsa duravit; quodque majoris miraculi fuit, domus in qua stabat integris compactisque inter se parietibus eruta, neque secum illam trahere potuit, et qua eam sui apertura et solutione transierit nullus hominum deinceps scire vel deprehendere valuit. Denique postquam agnien illud aquarum præteriiit, in imo ejus turriculæ dux cum oleo ampullæ repertæ sunt, quas qui hominum cosuerit vel unde provisæ sint nuncusque nescitur.

De muliere quadam Scoticæ nationis ibi sanata.

20. Mulier quædam de natione Scotorum nomine Brigida, debilis gressu a parentibus suis et civibus ab urbe redeuntibus ægra ibi relicta est. Et cum aliquantulum ibi temporis transegisset, sub die solemnitatis annuæ, astante plebs multitudinem, sanata est et erecta.

De ancilla cujusdam Hadebaldi bis sanata.

21. Item Hadebaldi cujusdam noti hominis ancilla, quæ et cæca esset et muta, ad memoriam venerandam populo teste sanata est. Sed cum his agnitis, dominus qui infirmam miserat, ad summam servitium jam incolumem revocasset, mox in illam prior debilitas rediit. Coactus itaque evidenti miraculo ejus dominus manumissam ad locum reverti fecit; nec multo post sanitas quæ collata ante fuerat, sed temeritate hominis præpedita, correcto domino ancilla est restituta; quæ et reliquum vitæ suæ in eodem loco peregit. Denique adhuc ibi soror ejus degit, et certissima rei geste testis assistit.

De alia cæca.

22. Per idem tempus et alia mulier cæca sub abbatis Tancredi præsentia visum recepit, pluresque ibi postea vixit annos.

De cujusdam ancillæ filio parvulo cæco et mutuo.

23. Quodam item tempore præsentem eodem abbate cum populo, quædam ex ancillis monasterii filium parvulum qui ab ortu cæcus manebat et mutus, ad ecclesiam deportavit, quam ut est puer ingressas continuo cum matre loqui et basilicæ picturas ei digito cœpit ostendere. Mirata rem mater, sed propter repentinum eventum insperati miraculi non est ausa publice quod viderat confiteri. Quæ mox ut est domum regressa cum parvulo, confestim in illum debilitas pristina rediit: ut palam fieret, non debuisset matrem quod divino sibi beneficio collatum esset silentio premere. Itaque causam illa pertractans culpamque intelligens, arreptum festine filium ad ecclesiam retulit, et rem omnem ut se haberet abbati et populo patefecit. Nec dilatatum est diu beneficium, cui ad horam fuerat impedimento timiditas matris; sed ut illa finem narrandi fecit, incolumitatem illico puer obtinuit.

De muliere clauda ex urbe Mogontiaci.

24. Ex urbe Mogontiaci ad festivitatem B. Goaris mulier clauda posito coram abbate Tancredo venit, et cum in vigiliarum de vespertini psalmi a clero complerentur, sanata est.

De figulis ob contemptum punitis, et infante liberato.

25. Sed ut ea nunc quoque commemorem, quibus palam fiat qui beati viri meritum et reverentiam contemnere aliquatenus præsumperunt, quemadmodum vel emendati sint, vel puniti: quodam tempore cum per Rhenum flumen quidam figuli ollas pretio distrahendas in navicula veherent, accidit una cum illis feminam quandam fidelem cum parvulo filio adve-

flumine navigare. Cumquæ ad monasterium ventum A *De Willigermo quodum demonio tradito et postea eruto.*
 esset, rogat mulier comites, uti aut omnes oratum in ecclesiam pergant, aut si id polint, appulsa littori navicula se in continentem exponant, paululumque in loco certo sustineant, donec possit ipsa ab oratione reverti. Egressa itaque sola pergit oratum, relicto in navi cum comitibus filio admodum parvulo. Illi, deducta in superiorem locum navi, cum eam aliquandiu sustinuisent, moras ejus non ferentes, abducta navi iter propositum persequuntur; sed ultio divina mox consecuta est, qua manifestum fieret non debuisse illos vel abeunte illa opportunitatem orandi negligere, vel finem sustinendi moras ejus præsertim breves contemnere. Nam cum adverso flumine navim agentes contra eum locum venissent, ubi ex latetium sub aqua saxorum voragine et undarum collisione rapidissima, gravia sæpe navigantes discrimina patiuntur, qui locus in flumine ab ecclesia B. Goaris passibus fere centum aut paulo longius abest, raptâ submersaque navicula perierunt. Sed inutilis esse non potuit devotæ mulieris oratio, cujus etsi comites aqua submersit, filium tamen divina virtute salvatum et merito sancti protectum nequaquam perdere valuit. Quippe illa ut ab oratione rediens ollas super aquam ferri conspexit, intellexit quod erat, socias navemque perisse, sollicitaque pro filio quem dña perditum suspicabatur, oculos cum fletu maximo hac illaque circumtulit, sed repente videt undarum dorso-sublatum parvulum ripæ fluminis propinquare. Tantaque fuit miraculi claritas, ut infantem mater excipiens invenerit eum a medio corpusculi aquæ superexstantem littora attingisse, quod ne virorum quidem ullus aliquando natandi peritia et viribus corporis potuit obtinere.

De infante qui equo trans Rhenum incolumis vectus est.

26 In dissimili causa non dissimile miraculum sub eodem tempore exstitit, quod propter similitudinem rei gestæ præcedenti subjuncti. Mater cujusdam infantis fere quinquennis, cum eo qui ipsum infantem de sacro fonte susceperat navi circa ripas tracta per fluvium ascendebat, puerumque equo superpositum (id enim ex matre et patrono puer ipse petierat) juxta in littore parens uterque fecerat ambulare. Tum equus ut sine rectore liber, navigantes præteriens sponte se in flumen dedit cum puero, nec revocari ab aliquo potuit. Cumque salutem infantis omnes timerent, quippe quem in rapidissimum altissimumque fluvium ac latissimum equo quem retinere nequivit ferri conspicerent, et Goaris suffragium magnis precibus postularent, equus cum incolumi puero transnato flumine in ulteriorem ripam exivit. Quæ res utique magno miraculo provenit, ut et equus sine rectore tantum flumen loco præsertim propter saxa difficillimo et periculoso transiret, et infans qui ne in arido quidem equo sedere nosset, sine periculo ullo evaderet.

27. Sed ut propositum persequar, Willigelmus quidam, qui nuncusque superest, cum vineam a matre datam de jure et possessione ecclesiæ S. Goaris subtraxisset, sævo dæmonio est mancipatus. Denique ab eo vexatus vineam reddidit et curari continuo meruit, ut hoc exemplo cæteri monerentur, voto parentum res juri ecclesiæ mancipatas subtrahi ab hæredibus filiis non oportere.

De quodum Wolvone presbytero.

28. Wolvo quidam ab ineunte ætate ibi a matre nutritus, cum postea presbyter esset, decimas quæ ex multo jam tempore ecclesiæ B. Goaris agrorum jure competerent, suis usibus dolo malo conduxit. Nec magna subsequente mora cæcus et mutus effectus, ad basilicam viri sanctissimi a suis perducitur; ibi res patrimonii sui cum restitutis decimis tradidit, et sanitatem, placato eo quem offenderat, meruit.

De negotiatore nomine Badoardo propter cæsum servum mortuo.

29. Negotiator quidam Badoart dictus cum Rhenum navi ascenderet, unus servorum qui illum forte offenderat supplicium metuens de navi prosiliit, et concitus ad ecclesiam fugit. Tum ille fugitivum secutus ab ecclesia trahere cœpit, prohibente fieri et nomine Goaris rogante simul et comminante monacho Herirado qui præsens forte residebat, quo hæc ipsa referente cognovi. Sed negotiator furore succensus cum monachum rogantem æque minantemque contemneret, pro foribus ecclesiæ ad contemptum augmentum tractum ab altari servum cecidit. Nec multum spatii intercessit, ut cujus arbitrio paruisset quemve contempsisset agnosceret, immundo spiritui traditus, brevi vitam nimis cruciatibus extortam finivit.

De cujusdam Humfridi servo a vinculis mirabiliter soluto.

30. Item Humfridi ejusdem clerici ecclesiæ servus cum pro culpa in dominum commissa a tergo vinctus brachia traheretur, et supplicia quæ sibi inferenda sciret, animo perhorresceret, quoniam aliter Domini præsentiam subterfugere non valebat, ecclesiam respexit, et ad eam secum prece tacitus inclinavit. Res digna miraculo! confestim vincula quibus ligatus ducebatur, dicto citius laxata sunt et soluta; exutusque vinculis servus ad ecclesiam sese proripuit, nec repetitus a domino offensam suppliciumque vitavit. Tantum apud omnipotentem Deum supplicatio tacite viro sancto fusa convaluit, nec passus est Christus eum manere ligatum, qui necessitate et animo ad sancti altaris auxilium confugisset, ut hinc quoque daretur intelligi, quantum intercessio illius ad animarum solvenda vincula prævaleret, cujus invocatio tanta facilitate ligamenta corporis dissolvisset.

De abbate Maximino ob dissimulationem periclitato, A esse potuerint. Negotiator ex supra dicta Fresonum gente navem per Rhenum flumen agebat, et ut moris est. quia adverso flumine navigabat, fune a suis navem circa littus trahendam curaverat. Cumque jam cellæ viciniam attingisset, monetur a suis aliisque in fluminis præripio consistentibus, uti ad orandum navim egredi debeat. Ille sibi ejus tunc rei copiam non esse dicere, impediri mora propositum cursum, nec se posse nisi continuato navigio quietis congruum locum attingere. Ita animo fixo navim agit et ipse in ea clavum regens cum uno servorum residet, reliqui navim per littora trahunt. Erat inter eos unus qui cunctos antecedens extrema funis dorso et ventri circumvoluta teneret. Ventum erat ad fluminis illam de qua in superioribus eginus rapiditatem horribilem, cum repente navem undæ violentissimæ rapiunt, nec gubernatore ullo præsidio valente resistere longissime a littore subtrahunt. Ea rapta cum ferre non possent funem qui per ripas traherent, victi relinquunt; sed is qui cunctos præcesserat, tam cito explicare se fune non valens navim secutus in gurgitem trahitur, neque id dominus navis qui in pïppi residens laborabat, animadvertere potuit; reliqui qui a fune refugerant, magis vocibus navi et socio qui sub aqua traheretur opem divinam et B. Goaris merita succurrere postulabant; tantaque tum aquæ vis et undarum vorago fuit, ut non ante navis in cunsum dirigi posset, quam longissime pulsa in ulteriorem ripam non sine magno plurimorum metu atque horrore exportaretur. Negotiator vero ut terram attingit, funem qui navi cohærens per aquam fuerat tractus, a servo colligi mandat, qui collecto in extrema ejus parte servus sicut implicitus fuerat invenitur. Qui diligentissime contractatus et modis variis pertentatus, non aliud potuit deprehendi quam mortuus. Denique adhibito plurimo stramine et igne circumcirca succenso, nihil caloris penitus sentire, vel aliquod vitæ indicium potuit edere. Quid plura? devehitur rursus in citeriorem ripam ac de sola sepultura dominus ejus et comites agunt: rogatur ecclesiæ custos ut ad sepeliendum mortuum loci alienius copiam faciat. Eo obtento, dum sepulturam aperiant, interim cadaver ut vere putabatur exanime in custodis ad horam mansionem deponitur. Tum non post longum temporis intervallum incipit recalescere, et paulatim os aperire, ac spiritum ducere. Dehinc totum se elevans parum sanguinis ore rejecit, et confestim surrexit incolumis, ita ut oratione facta et gratiarum actione ab omnibus reddita, ad ducendam sicut prius navim cum sociis festinavit. Ea negotiator ut vidit, emendatum se, et pro culpa castigatum magnopere gratulans argenti libram altari sacro persolvit, et cæpto dehinc itinere, suis omnibus incolumibus abiit. Viderint quid de re hujus-

31. Quodam tempore abbate Tancrado in cella posito, Maximinus monasterii S. Gereonis ^a, quod apud urbem Agrippinam, quæ nunc Colonia dicitur, situm est, abbas a provincia Vangionum [Wormes] ex vinclemis cum onusta vino navi et non paucis comitibus descendebat; et cum jam sancti Goaris monasterio propinquasset, suadetur a sociis uti appulsa in continentem navi oratum ad sanctum Goarem ascendat. Ille moras sibi non necessarias hac in re fieri dicere, fore opportuniorem tempore alio orandi occasionem. Sic dehortatis comitibus propositum iter persequitur, sed non impune illum ultio divina transire permisit. Quippe ut in conspectum cellæ navis acta pervenit, repente ex maxima sui parte demersa, lapsisque in aquam quæ gestaverat vasis, præsentis jacturæ et periculi metum cunctis inculsit. Clamare omnes et auxilium lacrymabiliter implorare, culpam abba confiteri, et Goaris meritum exorare. Rem abba Tancredus ex loco superiori conspiciens, et quanto in periculo versarentur cuncti considerans, suos evestigio mittit, mandat subsidium laborantibus ferri. Deducuntur continuo naves, et subsidium modis quibus erat possibile ministratur. Ita cum abbatis auxilio et sudore multorum, tum maxime B. Goaris opitulatione recuperata navi, vasisque receptis et opibus, incolumis ad littus abba progreditur. Egressus navim oratum festinat, persuasum sibi perenniter affirmans, ne locum tanti viri meritis insignem facile unquam sine supplicationis munere transeundum existimet ^b.

De quodam Fresone similiter prope periclitato.

32. Consimili prope eventu cum quidam ex Fresonum gente negotiator navem circa ripam ulteriorem ageret, neque littori in quo monasterium situm est propinquare diserneret, ubi ad scopulos illos, de quibus supra diximus, navis acta pervenit, subito rapta et in gurgitem undarum violentia tracta, præsentibus cunctos discrimine percussit. Sed cum dominus navis Goaris sæpe nomen et meritum iterans subsidium expetiisset, in portum continuo navis illæsa devehitur; ille ut continentem attingit, oratum perrexit, ac pro salutis munere vestem holosericam venerandæ memoriæ tribuit, quæ etiam vestis postea ab eo qui hæc mihi retulit Theodrado clerico ad Prumiam monasterium est delata.

De negotiatoris servo ex aquæ periculo mirabiliter eruto.

33. Rem illaturus sum præcedentibus quidem non omnino dissimilem, sed quæ miraculi aliquid amplius habeat, et cujus tot sint pene fidelissimi testes, quot loci ipsius habitatores tempore quo gesta est

^a Monasterium S. Gereonis intra muros Coloniaensis inclusum, in collegiatam ecclesiam jam pridem conversum est; qua de ecclesia legendus Ægidius Gelenius in lib. III de Colonia Syntagm. 2.

^b Hic mos, inquit Gelenius mox citatus, in præ-

sentem diem perseverat. Quippe nefas putant locum illum prætervehere, nisi injecto in collum vinculo, sese sancto Goari mancipaverint: quod etiam præstant Novatores, apud quos ipsumque vulgus ignota hujusce religionis ratio.

modi cæteri sentiant. Ego confidentissime dixerim A beati viri merita tanto esse post obitum clariora, quanto sollicitus dum viveret humanas laudes et jactantiam fugerit; neque in hujusmodi signis et miraculis exhibendis cuiquam sanctorum, apostolis et clarissimis Ecclesiæ martyribus duntaxat exceptis, illum inferiorem videri: quippe qui in diligendo Deo et proximo non facile quoquam illorum judicetur inferior, quique tametsi in vita non multis quæ homines noverint miraculis claruit, sed ea quæ miraculis omnibus potior est charitate clarissimus existit; ideoque post obitum quotidie in viventium fide tot tantisque virtutibus claret.

De lumine divinitus in lucernis ecclesiæ succenso.

34. Præterea Heriradus monachus, qui, ut sæpe B dictum est, horum mihi miraculorum certissimus relator existit et verissimus, bis se affirmat nullo almonente extrinsecus igne lampadem, quæ coram memoria veneranda dependet, infuso divinitus lumine splenduisse: quod ipsum præsentis anno quo ista descripsimus et superiori contigisse qui interfuerunt affirmant. Sed id suo loco erit dicendum.

35. Hactenus ea descriperim quæ abbate Tan-crado in hac vita superstite facta inter alia referuntur. Nunc adjutore Christo ad clarissimi Patris Marcuardi tempora qui hoc ipsum mihi opus imposuit, servato ut proposui ordine veniam.

IV. — MIRACULA FACTA TEMPORE MARCUARDI ABBATIS.

De imperatore Ludovico ibi a pedum dolore relevato. C

36. Et ut hæc ipsa rerum gestarum ordine aliquantulum postposito exordio clariori incipiam: excellentissimæ pietatis singularisque clementiæ et erga Christianam religionem omnium imperatorum studiosissimus Ludovicus, qui adhuc superna misericordia providente rerum summa potitur, cum dolore pedum vehementissimo, qua olim infirmitate vir ille, etsi non continue, frequenter tamen affligitur, laboraret, atque ex palatio suo quod in littore fluminis Rheni situm *Ingilinheim* supra diximus appellari, evectioe navali descenderet, oratum ad S. Goarem exiit, vix in terram pedes præ dolore nimio po ere valens, et sustentantium magis quam suis gressibus nitens. Cumque in ecclesiam pervenisset, ante memoriam venerandam humillime se ac devote deposuit, et in terra stratus diutius peroravit. Ubi vero surrexit, ad abbatem et clarissimum virum Gerungum olim palatii ædilem, nunc monachum conversus: Deo, inquit, gratias, nunc meritis S. Goaris levamen mihi datum persentio. neque eo jam cum quo huc veni dolore laboro. Sic a memoria regressus lætus et alacer diem totum duxit. Hæc ipso abbate qui coram adfuit referente cognovi; quanquam nec ego ipse multum absuerim, qui pridie ejus diei imperatorem prædicto dolore gravissime laborantem in palatio viderim.

De muliere Scotica ibi a claudicatione sanata.

37. Sed ut huic rei gestæ tempore paulo superio-

rem subjiciam, mollerem Scoticæ nationis cives ab urbe redeantes ægram et gressu debilem ibi reliquerunt. Ea postquam sex in loco menses egit, sub die solemnitatis annuæ quæ agitur pridie nonas Julii inter vespertinos Psalmos gressus sanitatem recepit.

De infante demoniaco apud memoriam S. Goaris promissa a patre apî curato.

38. Superiori anno post ea quæ de imperatore retulimus, accidit ut quidam ex rusticis filium parvulum dæmone plenum ad ecclesiam cum fletu et supplicatione deferret. Quem cum ante memoriam ejulans multis præsentibus exposuisset, sancte Goar, inquit, redde nunc mihi meum filium et pulso qui eum vexat dæmone sana; ego tibi pro munere apim unam (sic enim vocare rustici examen apum consueverunt) huc protinus afferam. Non inanis fuit simplex hæc hominis rustici postulatio: sed continuo sanatum integerrime parvulum lætus et gaudens pater domum revexit. Denique examen apum quod ut pollicitus fuerat obtulit, hodieque in hortis Ecclesiæ permanet. Hæc cum sæpedito Theodrado tum Ekkibaldo ipsius loci præposito viro sane docto atque veraci narrante cognovi.

De lumine bis in lampade succenso divinitus.

39. Et ut illud inferam quod supra leviter tetigi, anno præterito in die sanctissimo Paschæ, cum præpositus Ekkibaldus sub ipso lucis exortu missas agere vellet, itemque hoc eodem anno quo ista descripsimus cum idem in Quadragesima missas ageret, et lumen ecclesiæ deesse quæreretur, custosque deposita lampade ac sine igne reperta, pro eo deferendo festinaret; subito cernentibus multis sponte in lampade lumen accensum enituit, quod ibi crebro factum plures viri fideles qui interfuere testantur.

De infante claudo et surdo et item puella cæca ibi sanatis.

40. Sed ut hæc miracula rerum nuperrime gestarum narratione de præsentis concludam, sub idem tempus quo his describendis manum imposui, necdum libello edito cum ad annuam beatæ depositionis solemnitatem magna undecunque ita uti solet hominum multitudo conflueret, nota ex vicino mulier advenit cum filio fere septenni, qui ab ortu ipso claudus, mutus, surdusque permanens, infelici genitrici novos quotidie luctus et dolores afferret. Hunc mater fide devota cum inter nocturnas vigilias coram sepulcro venerabili exposuisset, circa finem Psalmorum matutinorum, cum canticum Evangelii clerus ecclesiæ caneret, infantulus lento adnisu repente surrexit, ac pedibus quos usque ad id temporis nunquam terræ fixerat adstans, matrem clamore iterare vocavit. Flens præ gaudio continuo mater accurrit, et filium quem tot pressum incommodis deposuerat, ambulatorem simul et loquentem audientemque recepit. Neque fuit Christo difficile, pro sui merito confessoris, uno eodemque tempore et possibilitatem loquendi puero, et scientiam quam majores audiendo nunquam perceperant dare, cum

sit ipse sapientia Dei quæ aperit ora mutorum, et linguas infantium disertas facit. Tum vero omnium qui aderant mentes tanti replet stupor miraculi, totam laudem Christi conclamat ecclesia, et unius infantuli salus mirabilis multorum ad fidem corda succendit.

41. Eodemque die cum missarum solemnia populus spectaret, et divina a sacerdote mysteria agerentur, puella eadem prope qua prædictus infans ætate diu cæca, quæ tum a parentibus fideliter fuisset illata, amissum lumen recepit. Ita gemino miraculo sub uno die et sancti viri meritum palam cunctis enituit, et præsentium fides Christi clementia quam non desit invocantibus ubique præsens, agnovit.

42. Hæc a de miraculis B. Goaris merito ostensis atque exhibitis pauca brevi et aperto quantum potni sermone digessi, narrationem ad annum 839 Incarnationis Dominicæ perducens, eaque tantum (ut in libelli hujus principio adnotavi) scripturæ mandans, quæ relatu virorum fidelium didici, quæque non eis modo qui retulerunt, sed omnibus pene locum frequentantibus haberi notissima comperi. Quanquam non omnia quæ ab eis ipsis quorum fidei specialiter credendum putavi relata sunt scripserim, alioquin aut modum suscepti operis excessissem, aut auditoribus longior justo proflixiorque fuisset. Neque hoc opere facultatem aliis de his scribendi præripui, sed et hæc ipsa quæ utenque videntur a me esse proposita, poterunt qui volent pro ratione dignius explanare, et quæ in similibus miraculis forte proveniant, exemplo a vobis, Pater amplissime Mareuarde, et a me sumpto describere. Quippe si divina opera nobis glorificanda diguissime proponuntur, oportet ut non cessante virtutis divinæ beneficio etiam scribendi non cesset intentio; et donec qui explere possint existunt, litteris digna admiratione tradantur. Quare etiam vacantes pergamenas huic libello subijcere placuit, ut edito opere præsentis futuris post hæc temporibus quæ inserenda prudens aliquis æstimaverit, opportune possit inserere.

V. — *COMMEMORATIO quemadmodum et a quo cella sancti Goaris fuerit monasterio Prumiæ sociata incipit feliciter.*

43. Decursis jam quæ de miraculis viri sancti scribenda susceperam, videtur mihi necessario paucis esse monstrandum et post editos libellos duos quodam extraliminio memorandum, quemadmodum et qua ex causa cella B. Goaris monasterio Prumiæ fuerit sociata, ut omni tempore sub regimine et potestate abbatis qui ei monasterio auctore Deo præfuerit, ipsa quoque esse deberet.

Prumiensis monasterii primordia.

44. Excellentissimæ memoriæ rex Francorum Pippinus pater imperatoris famosissimi Caroli, postquam ut omnibus prope notum est amore Christi et uxoris suæ sanctæ recordationis Bertradæ rogatu

• Totus iste articulus apud Surium desideratur,

A provocatus monasterium suprascriptum construxit, constitutis in eo monachis qui Deo sub regulari ordine militarent, venerabilem virum Asuerum regiminis præfecit officio. Qui etiam eidem loco annis quinque et quadraginta felicissime præfuit. Hanc cum pro suæ vitæ merito plurimum coleret, ejusmodi constitutionis ei auctoritatem dedit, ut cum iter agens ad aliquem juris regii locum venisset, licenter quæ itineris essent necessaria sumeret. Cum ergo quodam tempore iter a monasterio in Vauginum [Wormes] provinciam ageret, et occasione via ad sanctum Goarem declinasset, ubi tum rectoris nomine præerat quidam Erpingus nomine, neque commoditatem aliquam rerum necessariorum nascisci potuisset, rem ut erat gesta paulo post principi retulit, pessimum esse dicens eo loco humanitatem hospitalitatis omnem negari, ubi quondam sub beato viro singulariter virtus eadem viguisset. Pollicetur rex fore hæc emendanda cum temporis opportunitas arrisisset. Itaque non multo post positus in palatio quod Attinacum [Attigny in Campania ad Axonam] vocatur, cum ad generalem populi conventum simul abba Asuerus venisset, evocatum ad se princeps super his quæ de cella beati viri dicta ab eo fuerant commonefecit, eique regendam committit, hortatus ut eam congrue disponere, atque hospitalitati quam in ea non sit expertus competentem efficere debet.

Contentio de cella S. Goaris a Carolo Magno componitur.

45. Hæc prima fuit cellæ jamdictæ cum monasterio Prumiæ facta ex regis Pippini mandato et voluntate conjunctio, quando non ipsi monasterio et monachis subjecta, sed abbati tantum est benefici ad regendum jure commissa. Regnante vero post patris obitum Magno Carolo, orta est inter Trevirorum pontificem tunc Weomadum et abbatem Asuerum pro eadem cella contentio, asserente episcopo eam ad suæ Ecclesiæ jus pertinere, abbate contra dicente esse illam regis lege hæreditaria possessionem, neque in ea posse sibi aliquid ecclesia vindicare, quæ et sibi esset a rege Pippino commissa, et in dominium clarissimi Caroli successionis jure transmissa. Ita eis diu multumque certantibus et re ad controversiam sæpe deducta, directi sunt ex latere regis et semel et iterum ac tertio legati fidelissimi et veraces, qui causam diligenter inquirerent, litemque congrue terminarent; quique rem examinantes, non aliud quam quod abbas protestatus fuerat invenerunt, regii scilicet [Sup. potius] quam ecclesiastici juris possessionem loci sæpediti existere.

46. Sed cum episcopo hæc nequaquam sufficerent, famosissimus princeps, habito in Saxonia super fontem qui Lippia [Surio Lupia] dicitur generali conventu, sub præsentia totius prope regni primatum, et utriusque ordinis clarissimorum virorum, rem quem ex eodem Remig. deprompsimus. Conf. n. 36.

per se examinandam suscepit, omniumque qui tum adfuere iudicio, jurisjurandi conditio caudidico monasterii, tunc Raberto nomine est constituta, qua ille postea cum aliis duodecim firmavit, possessionem sæpeditam non Ecclesiæ Trevirorum, sed dominio regio tantum competere. Hoc ergo modo re definita et episcopo tandem acquiescente, famosissimus rex cum suorum consensu cellam sancti viri monasterio Prumiæ tradidit, edito traditionis ejusdem privilegio, quo firmavit testatusque est, se pro amore Christi et eleemosyna parentum suorum, Pipini videlicet regis et reginæ Bertradæ, cellam ipsam hac lege jamdicto monasterio subdere, ut omni deinceps tempore rectores monasterii ejusdem eam tenere, et rebus ejus libera conditione in usus suorum Deoque servientium fratrum necessarios uti, ac sine ulla cujusquam contradictione, quæ utilitati communi competerent de ea facere et ordinare deberent; neque rebus solummodo quas tempore eo-

dem cellæ dominium retineret, sed et illis quæ futuris successionebus acquisisset jure firmissimo uterentur.

47. Hæc quemadmodum sint gesta atque statuta poterit qui volet relecto eodem qui hodieque in archivis ipsius monasterii integerrimus manet privilegio scire. Nobis rem breviter commemorasse suffecerit, ne id quod esset utile cognitioni, penitus siluisse, et in hac parte circa B. Goarem officio defuisse merito redargueremur.

48. Denique cum hæc scriberemus, sicut in regimæ monasterii Prumiæ, sic etiam in possessione cellæ S. Goaris Asuero Tancredus, et ei Marcuardus vicaria mutatione successerant.

49. De abbate porro Asuero et cella sancti viri ea quæ primo retulimus ita esse gesta, quidam ex senioribus non indignus fide ab eodem abbate se audisse est protestatus.

APPENDIX.

HISTORIA TRANSLATIONIS RELIQUIARUM

SS. MARTYRUM

CHRYSANTI ET DARIÆ

Ex urbe Roma in Galliam.

(Apud Mabill. Act. SS. ord. S. Bened. tom. IV p. 611.)

CAP. I.

Anno Dominicæ Incarnationis 844, imperante Luthario Augusto, filio serenissimi imperatoris Ludovici, Marcwardus, abba Prumiæ monasterii, Romam ire disponens, memorati principis impetravit licentiam et epistolas ad pontificem sedis apostolicæ Gregorium, in quibus regia conveniebatur auctoritate ut alicujus præclarissimi martyris corpus ei dari deberet famæ celebrioris, de cujus passione ac veneratione nullus fidelium posset ambigere. Arrepto namque jam itinere, cum comperisset antedictum papam obisse Gregorium, aliumque pro eo constitutum nomine Sergium, missa ad imperatorem relatione, receptisque mox ad nuper creatum antistitem mandatis, tandem post longa itineris spatia Romam ingreditur. Susceptus denique honorifice ab apostolico papa, epistolas ei regias tradidit. Ille, jussis imperialibus ejusque petitionibus favorabiliter in omnibus annuens, spondit se cuncta facturum quæ suggererat. Post hæc misit ei per Marinum episcopum librum sanctorum continentem passiones, jussitque passionem sancti Chrysanti et Dariæ litteris tradere, pollicitus eorum corpora se ei daturum. Constituta itaque die ad Lateranensem properat ecclesiam. Cumque jussus ad Romanum ingressus fuisset pontificem, positus in locello super altare cor-

poribus, atque ex utraque parte stantibus clericorum ordinibus, et canentibus, tradidit ei cum summa veneratione et honore præfatorum martyrum corpora, sub invocatione nominis Domini præcipiens eum circa venerationem eorum intendere, quo uterque Dei omnipotentis offensam possit effugere: ipse quidem quod dederit, ille vero quod datis debitam non providerit venerationem. Tradidit ei quoque reliquias quadraginta sex sanctorum martyrum, ac præcepit in tumulo eas memoratorum recondi sanctorum. Susceptis itaque cum summa veneratione corporibus, omnes præcipitans moras maturavit perfectionem. Omnibus igitur incolumibus, quinquagesimo die postquam ab Urbe gressum extulerant, in possessionem veniunt monasterii, videlicet in cellam sancti Goaris: ubi per biduum commoratus, ordinatis fratribus, cum venerandis corporibus præmittit eos ad Prumiæ monasterium, quorum fratres adventu comperto, cum maxima gratulatione sacris induti festinant occurrere cum candelabris et crucibus. Quæ vero in hoc spatio itineris miracula Deus ad ostendenda sanctorum suorum merita declaraverit, translatione eorum peracta expediam. Cum ingenti itaque devotione et gaudio susceptis sanctorum reliquiis, omnibusque quæ temporari congruebant canentibus, iv Nonas Julii deferunt eas in Prumiæ

* De cella sancti Goaris, ac de ejus donatione Asuero Prumiensi per Pippinum regem facta, legendus

Wandalberti liber de miraculis sancti Goaris, cap. 5, supra.